

Список використаних джерел:

1. Гельвецій К. А. Про людину, її розумові здібності та її виховання. Київ : Основи, 1994. 415 с.
2. Йосипенко С. Л. До витоків української модерності: українська ранньомодерна духовна культура в європейському контексті. Київ : Український Центр духовної культури, 2008. 392 с.
3. Історія європейської цивілізації / Під ред. Умберто Еко ; [пер. з італ.: Л. Д. Ципоренко та ін.]. Харків : Фоліо, 2014. 1102 с.
4. Лабутіна Т.Л. Культура в епоху Просвещення. Москва : Ин-т всеобщ. истории РАН, 2011. 380 с.
5. Рикуперати Д. Человек Просвещения. Мир Просвещения. Исторический словарь. Москва, 2003. С. 15–29.
6. Рьод В. Шлях філософії з XVII по XIX століття / пер. з нім. В.Терлецького та О. Ведрова. Київ : Дух і Літера, 2009. 388 с.
7. Шоню П. Цивілізація Просвещення; пер. с фр. И. Иткин, М. Гистер. Екатеринбург : У-Фактория ; Москва : АСТ МОСКВА, 2008. 686 с.
8. Шестакова К. Етнонаціональна ідентичність та її роль у сучасних етнічних процесах в Україні. *Етнокультура у контексті світової історії*. «Черезовські читання»: Матеріали VI міжнародного наукового семінару (Чернівці, 20 березня 2004 р.). Чернівці : Прут, 2004. С. 208–215.

Обиочна З.В.

кандидат архітектури, викладач,

*Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу*

ПРИНЦИПИ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ШКІЛ АЛЬПІНІЗМУ ТА СКЕЛЕЛАЗІННЯ

Останнім часом у світі все більше піднімається тема здорового способу життя, активного руху та спорту. Щоб тримати себе «в формі» існує безліч видів спорту, одним із них є скелелазіння. Зазвичай послуги із скелелазіння надаються у закладах фізичної культури, на ряду із іншими видами спорту. Окремих шкіл альпінізму та скелелазіння в Україні є дуже мала кількість, вони тільки починають розвиватись, тому дослідження принципів архітектурно-планувальної організації набувають особливої актуальності.

Мета роботи полягає у виявленні основних принципів архітектурно-планувальної організації сучасних шкіл альпінізму та скелелазіння.

Виходячи з фактичного стану справ і аналізу літературних джерел, можна констатувати, що спортивне скелелазіння відноситься до видів спорту

які упродовж останніх десятиріч значно збільшили свою популярність. Це, в кінцевому підсумку, призвело до того, що цей вид спорту у 2010 року був визнаний Міжнародним олімпійським комітетом в якості олімпійського [6].

Шлях розвитку скелелазіння, як спортивної дисципліни був дуже довгим. Багато років цей вид спорту сприймали лише як додаток до альпінізму, але на сьогоднішній день все більше людей знають різницю та відмінності між ними. Це сталося завдяки можливості трансляцій провідних змагань, будівництву аматорських скеледромів в багатьох куточках нашої планети. Іншим боком зростання популярності спортивного скелелазіння стало зростання його громадської ролі, що проявилось у включенні його в шкільні програми у багатьох країнах, а також в спеціальні програми, які розробляються для людей з обмеженими можливостями. Його стрімке розвиток і поширення у всьому світі доводить що цей вид спорту може стати новим альтернативним видом активного відпочинку для людей різного віку [1; 2].

Питання відсутності на Україні комплексних шкіл альпінізму та скелелазіння, які б надавали підготовку як дітям, так і дорослим, початківцям та професіоналам в максимально розширеному варіанті: психологічна, тактична, фізична та фізіологічна (напр., споживання кисню) підготовка, моделювання, навчання, змагання.

Вивчений вітчизняний та світовий досвід з будівництва та проектування шкіл альпінізму та скелелазіння дав підставу визначити основні принципи архітектурно-планувальної організації таких закладів.

1. Принцип **формування цілорічних закритих та відкритих універсальних просторів** передбачає створення універсального середовища, в якому можуть проводитись навчання відвідувачів різної професійної спортивної підготовки, тобто від початківців та професійних спортсменів. Даний принцип сприятиме економії коштів, а також включає аспект інформативності середовища, що передбачає створення інформативного та візуально виразного середовища закладу. Створення стінок для скелелазіння на відкритому просторі дозволить проводити навчання та змагання в час карантинних обмежень, не перериваючи звичайний режим.

2. Принцип **функціональної спеціалізації** сприяє виявленню оптимальної функціонально-планувальної структури закладу: спортивного, навчального, підготовчого, любительського, професійного тощо. За функціональною спеціалізацією можна виділити монофункціональний та багатофункціональний заклад. Перший тип закладу включає навчання альпінізму та скелелазінню, як одного, єдиного, виду спорту, інший, в свою чергу, багатофункціональний передбачає великий спектр надання спортивних послуг, який спрямований на підготовку спортсмена, пріоритетним з яких є саме навчання альпінізму та скелелазіння.

3. Принцип **доступності** спрямований на формування середовища, яке буде доступним для відвідування людям з різними фізичними можливостями та різного рівня фізичної підготовки. Оскільки нещодавно, під час прес-конференції у Парижі, Організаційний Комітет Олімпійських та

Паралімпійських Ігор підтвердив пропозицію щодо включення чотирьох додаткових видів спорту у спортивну програму, серед яких є скелелазіння у дисципліні швидкість. Тому необхідно передбачити доступність спортсменів на інвалідних візках, а також максимально комфортне перебування як на тренувальному майданчику так і на інших додаткових функціональних блоках закладу (харчування, рекреація та т.п.).

Таким чином, при застосуванні виведених принципів, під час проектування таких закладів, можна створити універсальний простір, який буде забезпечувати комфортне перебування тренерів та відвідувачів, організувати доступність до різних тренувальних зон та приміщень, об'єднаних спільним комунікаційним простором.

Список використаних джерел:

1. Байковский Ю.В., Пиратинский А.Е. Теория и методика спортивного скалолазания: прогр. повышения квалификации по спец. 032101, Рос. гос. ун-т физ. культуры, спорта и туризма, Ин-т повышения квалификации и проф. переподгот. кадров. Москва : Вертикаль, 2006. сент. 38 с.
2. Векла П., Земцова І. Фізіологічні аспекти спортивного скелелазіння. Молода спортивна наука України, 2013. Листопад; Т. 3. С. 132–136.
3. Губина М.С., Шостак А.С. К вопросу о формировании спортивных пространств для маломобильных групп населения. Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування : матеріали всеукр. наук.-практ. конференції. Харків, 2018. С. 176–177.
4. ДБН В.2.2-13-2003 Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруд.
5. Мурзаханов З.З. Прогнозирование способностей в скалолазании : автореферат дис. кандидата психологических наук: спец. 19.00.01 – «Общая психология, история психологии». Санкт-Петербург, 1992. 16 с.
6. Уварова Н.В. Історія розвитку змагань зі скелелазіння, як олімпійської дисципліни. Людина, культура, техніка в новому тисячолітті : збірник матеріалів XVIII Міжнародної науково-практичної конференції, 20–21 квітня 2017 р., м. Харків. Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», 2017. С. 135–138.